

nès: «busca: meta» (Peralta, Borao); del català va passar també al sic. *vusca* (ARom. xviii, 365, n. 2).

Sentits molt semblants a les Illes: eiv. *busca*: broza, brizna, pajilla» (PzCabrero, s. v.). Entre els segadors de Lluçmajor *treure busca* és 'fer-s'ho a palletes' (BDLC xiv, 205) per adjudicar un torn. En particular s'ha aplicat sempre a una vareta un poc més grossa i dura: la barreta del rellotge de sol,² d'on després passa a les busques o agulles del rellotge de paret o de butxacca; d'ací la locució mallorquina: *a les tantes i busques* 'a les tantes (les dotze, etc.) i minuts' (BDLC viii, 26) i finalment per a qualsevol quantitat «tant o tant, i busques» (BDLC xiii, 367). Pot aplicar-se encara als branquillons envescats o palletes per agafar ocells: «d'aquell tossalet en diuen a les Moixones perquè hi agafen *mións* amb *búskes*» anota a l'Albi (Garrigues), 1935.

En l'origen es tracta en primer lloc d'una branqueta, en general molt prima, sentit en què apareix repetidament en Eiximenis (DBal.); i després, aviat, fou una barreta de material una mica més consistent. Cosa que encara es manté en alguns punts del Maresme: la *busca* a Sant Iscle de Vallalta és una 'fletxa indicadora de camins' (1931). En fi, el mot s'ha usat per al bastonet assenyador que esgrimeix el mestre de minyons per ensenyar quelcom en un cartell, etc. (de vegades per a coses més contundents): «en el temps de les bullangues de Barcelona», mj. S. xix escrivia Pons i Massaveu, el 1887 (*La Colla del Carrer*, p. 7) els caps revolucionaris «ens ensenyaren a confegir el nom de *llibertat*, prenent la *filosa* [terme murriesc 'garrot de revoltat' o de malfactor] per *busca* y per cartell la barricada» (cf. Givanel, *Misc. Fabra*, p. 65), la primera ed. del *DFa*. usava amb aquest sentit *punter*, adaptació del castellà *puntero*. El 1953 vaig assenyalar a la Secció Filològica de l'I. d'E. C. aquest passatge de Pons i Massaveu, reproduït en la *Misc. Fabra*, i el nostre zelós secretari R. Aramon el féu posar en la segona ed. del *DFa*. i fins disposà (jo no suggeria tant) que a l'article *punter* es condemnés a mort aquest mot afegint-hi un «cast.» entre parèntesis. Un mot germà del català només es troba en oc. *busca* i fr. *bûche*, mots d'existència continuada des dels orígens fins als nostres dies, i la seva àrea s'allarga fins alguns dialectes italians i rètics de la zona alpina, en els Grisons; fora d'això en terres itàliques ja no es troba (ja hem vist que a Sicília és manlleu català). Si és un germanisme, doncs, deu venir del francès, més aviat que del gòtic. S'ha dubtat bastant del caràcter germànic del mot, i no sense raó es troba estrany que el nom d'una cosa de bosc, que ha acabat per ser humil, fos introduït pels senyors germànics: argument de pes i que ens obliga a reserves; les tempera, però, el procés històric de pas progressiu del mot, en romànic i en germànic, a les capes humils de l'idioma, amb disminució creixent de la importància i grandària de la cosa designada, procés que es desenvolupa filològicament sota els nostres ulls; també el fet que els mànecs d'armes (sovint amb poc o gens de metall, com maces, i gran garrots, usats en la Germà-

nia d'Armini i de les selves), no eren més que grossos buscalls; i que al capdavall l'arreglada de llenya era una de les obligacions màximes del pagès que havia de servir al gran forn feudal o al magatzem del castell del senyor; en els dubtes inicials figurà en primer lloc el perjudici que *bosc* i *busca*, i fins i tot *buscar*, s'havien de ficar tots tres en un sol sac etimològic, quan encara no s'apreciava la diferència entre ells: tant en el vocalisme com en els conceptes, i en les àrees geogràfiques d'aquestes tres famílies.

Quan a la fi es veié que eren tres famílies de mots amb ben poc o gens de nexa entre elles, ja s'havia format el preconcepte i restà en vida en alguns, que encara no veien prou clara la separació; avui això està definitivament superat entre els romanistes: les àrees antigues de *bosc* i *buscar* s'excloïen radicalment, també les de *busca* i *buscar*, i *bosc* amb *busca* sols coincidien en català i a França, on encara les separaven inconciliablement el sentit i la forma dels mots (altrament tan breus que el poc comú era quasi zero). Des dels treballs de 1912 de Th. Braune i J. Brück (ZRPb. xxxvi, 716 i 584), s'ha arribat a un acord dels nostres col·legues entesos en aqueixes qüestions (Wartburg I, 650; REW₂, 1420), i especialment Gamillscheg, R. *Germ.* I, 231, que em sembla encertat en posar de relleu que l'àrea del mot, tant en romànic com en germànic, és ben desfavorable a una procedència del gòtic i basta pensar en el baix germànic occidental, segurament francic.

En les llengües germàniques, en efecte, el mot apareix amb poca extensió (si bé amb arrel ben comprensible des del punt de vista germànic i indoeuropeu, cf. les notes de Kluge-M. [s. v. *bausch*] i Pok., IEW, cf. 112.28, cf. 101.25): el mot apareix només des de l'a.-al. mj. *bûsch*, on significa alhora 'garrot, buscall de pegar' i 'cop' ('bony', potser per la forma, potser pel cop que el causa), i sembla ser ja o reduir-se ben aviat a un terme més viu en els països centrals d'Alemanya (entorn de Westfàlia); avui pertanyent encara a l'al, comú, en la forma *bausch*, però ja quasi només en sentits d'ús tècnic, figurat o fraseològic, com 'manyc de paper o de massa paperera', 'alguna forma de monyo', in *Bausch und Bogen* 'a bell ull', 'a barrisc': tot comprensible des de la noció de buscall o d'un tany o tanoc fort, dur i voluminós.

Que també en germànic es debilità més i més: un mot que devia haver tingut una extensió geogràfica més gran, perdé prestigi i extensió cada cop més en pujar el nivell de vida; no causa desconfiança, doncs, ni l'absència en el nivell seriós i solemne dels textos de les etapes més antigues de l'idioma, ni la limitació geogràfica, ni la petita diferència entre romànic i germànic en la terminació, que en alemany correspon a la d'un masculí; però en entrar en romànic el mot s'adaptà al corrent dels seus sinònims romànics LIGNUM reemplaçat per LIGNA, *fust* reemplaçat per FUSTA; decisiu havia de ser el model de llenya, puix que LIGNUM quedava limitat a coses implicant la idea de peça molt grossa (cat. *lley* 'nau', cast. *leño* = *madero*, i cada vegada menys un gran pal) mentre que el ma-